

ANALÝZA

Praha, 11. 3. 2013

STRUKTURA MEZD ZAMĚSTNANCŮ V ROCE 2012 (PŘEDBĚŽNÉ VÝSLEDKY)

Následující strukturální pohled na mzdovou oblast je založen na předběžných výsledcích Informačního systému o průměrném výděлку (ISPV), více viz <http://www.ispv.cz/cz/O-ISPV.aspx>. Výsledky proto nejsou přímo srovnatelné s údaji uvedenými v Rychlé informaci.

Šetření ISPV probíhající v gesci Ministerstva práce a sociálních věcí je založeno na výběrovém vzorku podniků, od nichž automatizovaně shromažďuje data o individuálních mzdách a používá proto odlišnou metodiku výpočtu mzdy zaměstnance. Hlavním cílem ISPV je vyčíslení ceny práce pro konkrétní pracovní místo, nikoli hledání mzdové úrovně v celém národním hospodářství. Důsledkem je rozdíl v celkové průměrné mzdě, způsobený především nezahrnutím zaměstnanců s (i krátkodobou) absencí, což průměr mezd zvyšuje proti údaji ČSÚ. Vyšší mzdová úroveň se pak projevuje ve všech dalších korunových ukazatelích. Při srovnávání s výsledky v Rychlé informaci ČSÚ je tedy nutné používat pouze relativní, poměrové ukazatele. Strukturální pohled na mzdy je odlišný od agregátního pohledu podnikového výkaznictví. Hlavním ukazatelem není průměrná mzda, která rozpočítává mzdy na hlavu zaměstnance, tedy jakoby všichni brali stejně, ale medián. Medián je hodnota mzdy prostředního zaměstnance, není proto citlivý na extrémní hodnoty jako průměr. Zatímco zhruba dvě třetiny zaměstnanců pobírají méně než je hodnota aritmetického průměru mezd, medián přesně půlí soubor zaměstnanců na poloviny. Srovnáváním aritmetického průměru a mediánu také vzniká možnost orientačně sledovat variabilitu mezd. Při výskytu extrémně vysokých hodnot je rozdíl mediánu a průměrné mzdy značný, naopak pokud by všichni měli stejnou mzdu, rozdíl mediánu a aritmetického průměru by byl nulový. Medián je ovšem možné počítat, jen pokud jsou sledovány individuální výděľky (jako je tomu v ISPV), proto musely být mediány uvedené v Rychlé informaci odvozeny ze statisticko-matematického modelu.

Medián mezd v roce 2012 byl podle předběžného zpracování ISPV 22 247 Kč a proti roku 2011 vzrostl o 1,8 %. Podstatně vyšší růst průměrné mzdy ve srovnání s nárůstem mzdy prostředního zaměstnance (mediánu) ukazuje na nárůst extrémních výděľků a potvrzuje hypotézu stanovenou na počátku komentáře.

Desetina zaměstnanců s nízkým výděľkem měla mzdy nižší než 11 929 Kč (1. decil), naopak desetina nejlépe odměňovaných měla mzdy vyšší než 40 715 Kč (9. decil). Decilový poměr tak byl 3,4.

U mužů byl mzdový medián podle ISPV 23 865 Kč, u žen 20 271 Kč, tedy na úrovni 85 % mužského mediánu. Variabilita mužských mezd byla tradičně vyšší než u žen, decilový poměr byl u mužů 3,5, u žen jen 3,1. Největší rozdíly byly u nejlépe placených, desetina mužů vydělávala více jak 45 417 Kč, zatímco u žen byl 9. decil jen 34 661 Kč.

Nejvýraznější vliv na mzdovou úroveň zaměstnance měl dosažený stupeň vzdělání. Vysokoškolsky vzdělaní pobírali podle mediánových hodnot dvojnásobnou mzdu (32 786 Kč) než zaměstnanci se základním a nedokončeným vzděláním (15 695 Kč). O polovinu více než zaměstnanci se ZŠ měli ti s maturitou (23 288 Kč), vyučení bez maturity měli pak mediánovou mzdu o pětinu vyšší (18 817 Kč). Variabilita mezd byla nejvyšší u vysokoškoláků, u

ANALÝZA

nekvalifikovaných naopak nejnižší. Desetina nejlépe odměňovaných vysokoškoláků pobírala mzdu vyšší než 72 808 Kč, na opačné straně měla desetina zaměstnanců se ZŠ méně než 9 962 Kč.

Mzdové úrovně se velmi liší u zaměstnaneckých kategorií vyjadřovaných klasifikací zaměstnání CZ-ISCO, která je hlavním nástrojem pro zkoumání trhu práce. Nejvyšších mezd dosahují řídicí pracovníci, u kterých zároveň došlo v posledních letech k nejrychlejšímu zvyšování výdělků. Následovani jsou specialisty a technickými a odbornými pracovníky. U těchto kategorií se předpokládá vyšší stupeň vzdělání. Mírně pod celkovým mediánem nalezneme mzdy u úředníků a dělnických kategorií. Nejnižší mzdy bývají pravidelně u pomocných a nekvalifikovaných pracovníků, viz tabulka. U řídicích pracovníků je velmi vysoká mzdová variabilita, desetina nejlépe placených pobírala mzdu vyšší než 108 407 Kč a opačná desetina méně než 19 804 Kč, decilový poměr tak dosahuje 5,5. U ostatních kategorií je variabilita značně menší – decilový poměr je nižší než 2,9.

Mediány hrubých měsíčních mezd podle Klasifikace zaměstnání CZ-ISCO

Hlavní třída CZ-ISCO	Rok		
	2010	2011	2012
Zaměstnanci v ozbrojených silách	24 808	24 123	23 618
Řídicí pracovníci	37 960	39 294	40 326
Specialisté	28 171	28 784	29 366
Techničtí a odborní pracovníci	24 961	25 436	25 966
Úředníci	19 863	20 546	20 877
Pracovníci ve službách a prodeji	13 848	14 465	14 645
Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství	16 853	17 091	17 664
Řemeslníci a opraváři	19 884	20 318	20 766
Obsluha strojů a zařízení, montéři	19 688	20 262	20 441
Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	13 131	13 402	13 398
C E L K E M	21 326	21 862	22 247

Z pohledu věku zaměstnanců nalezneme nejvyšší mzdový medián u vcelku malé skupiny zaměstnanců, kteří pracují ve věku 60 let a více (23 104 Kč), naopak nejnižší mzdy měli zaměstnanci ve věku do 20 let (14 432 Kč). Na počátku pracovní kariéry mzdy rychle rostou, druhý nejvyšší medián byl u kategorie 30-39 let (23 064 Kč), pro dvě pozdější desetileté věkové kategorie již mzdy mírně klesaly.

Zaměstnanci s českým státním občanstvím nejsou ti s nejvyšší mzdovou úrovní v ČR, jejich medián (22 267 Kč) byl však o 20 Kč nad celkovým. Překvapením může být, že vyšší medián mezd (23 864 Kč) mají občané Slovenska pracující v ČR. Nejnižší mzdovou úroveň v naší republice mají zaměstnanci se státním občanstvím Ukrajiny (16 188 Kč), následují občané Bulharska (16 494 Kč), Polska (20 051 Kč) a Rumunska (21 187 Kč).

* * *

ANALÝZA

Dlouhodobý vývoj rozdělení mezd směřuje k větším rozdílům ve většině profilů. Z hlediska ekonomických činností posilují od počátku nového století odvětví výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu, informační a komunikační činnosti a peněžnictví a pojišťovnictví, přičemž tato odvětví jsou zároveň těmi s nejvyšší mzdovou úrovní, a odvětví zdravotní a sociální péče. Ve výše uvedených odvětvích se průměrné mzdy od roku 2000 do 2012 zvýšily více jak dvojnásobně. Na opačné straně jsou administrativní a podpůrné činnosti, kde byl růst velmi podprůměrný.

Rostoucí pozitivní vliv vzdělání na výši mzdy bývá přerušován úspornými opatřeními v nepodnikatelské sféře, kde je vysoký podíl vysoce kvalifikovaných zaměstnanců, včetně vysokoškoláků.

Dalibor Holý

Odbor statistiky trhu práce a rovných příležitostí ČSÚ